

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК**

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 4

Рівне – 2010

Панорама політологічних студій :
науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. –
Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 4. – 211 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. **Гон М. М.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету (головний редактор).
2. **Бортніков В. І.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політології Волинського національного університету імені Лесі Українки.
3. **Канцелярук Б. І.** – д.політ.н., головний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
4. **Киридон А. М.** – д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Київського міжнародного університету.
5. **Круглашов А. М.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.
6. **Макаренко Є. А.** – д.політ.н., провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
7. **Постоловський Р. М.** – к.і.н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Тихомирова Є. Б.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Волинського національного університету імені Лесі Українки.
9. **Троян С. С.** – д.і.н., професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та країнознавства Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету.
10. **Шеретюк В. М.** – к.і.н., доцент, декан історико-соціологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Шугасва Л. М.** – д.філос.н., професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.
12. **Юськів Б. М.** – д.політ.н., завідувач кафедри міжнародної інформації Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету.

Відповідальний редактор –
к.політ.н., доцент Черній А.Лі. (Рівненський державний гуманітарний університет)

Друкуються за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету.
Протокол № 3 від 29 жовтня 2010 р.

Науковий вісник «Панорама політологічних студій»
затверджений ВАК України науковим фаховим виданням з політичних наук
(постанова Президії ВАК України від 14 квітня 2010 р. № 1 – 05/3)

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №16166-4638 Р

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Нагорняк М. М., Нагорняк І. М.	5	Формування Т. Г. Масариком засад зовнішньої політики Чехословацької республіки
Шугасва Л. М.	13	Витоки й першопричини релігійних репресій у СРСР (на прикладі Істинно-православної церкви та Істинно-православних християн)
Маруховський О. О.	20	Теорія постіндустріалізму Д. Белла як методологічна основа становлення концепцій інформаційного суспільства
Федорчак Т. П.	26	Правові межі функціонування громадянського суспільства в Чеській Республіці
Куницька Г. Д.	34	Теоретичні аспекти політичної кризи
Монолатій І. С.	40	Особливості діяльності суб'єктів західноукраїнської етнополітичної сфери у 1867–1914 рр.
Десятничук І. О.	48	Партія влади в умовах політичного конфлікту (на прикладі «Празької весни»)
Невинна Г. Я.	56	Партійно-політична ситуація у Фінляндії та її вплив на зовнішню політику держави міжвоєнного періоду
Булига І. І.	62	Особливості трансформації християнських конфесій в умовах воєнно-політичного конфлікту (на прикладі Волині часів Другої світової війни)
Гев'юк У. Ю.	69	Категоріальне забезпечення дослідження інституту виборів в українській політичній науці
Федів Ю. О.	75	Взаємовідносини спецслужб Української Центральної Ради з розвідками та контррозвідками європейських держав

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Бурдяк В. І.	84	Соціальний капітал і громадянське суспільство в Центрально-Східній Європі
Гон М. М.	91	Натовп / маса як суб'єкт трансформаційних процесів
Бортніков В. І.	98	Обласна державна адміністрація як інститут демократії (на прикладі Волинської області)

Овчар І. В.	105	Формування нової міжнародної політики на пострадянському просторі (початок 90-х рр. ХХ ст.)
Морарь М. В.	114	Взаємообумовленість тактики та принципів партійних лідерів у політичних процесах суспільства
Наумов А. С.	124	Харизматичне політичне лідерство як об'єкт політологічного аналізу
Коваль І. В.	132	Політизація Церкви: сутність і прояви в сучасних умовах
Ломака І. І.	140	Релігійна модернізація чи реалізація інтеграційної ролі релігії під впливом модернізаційних процесів?
Кузьма Т. М.	147	Інститут імпідменту: політико-правовий аналіз
Климончук В. Й.	153	Свобода слова в Україні та проблема суспільного ідеалу
Петренко М. Ю.	160	Регіональні особливості парламентських виборів в Україні
Бурейко Н. М.	167	Політико-правові аспекти реформування імміграційних процесів у США на федеральному рівні
Сакрієр О. Л.	175	Використання маркетингових технологій у формуванні ефективного іміджу політичного лідера
Мойса Б. С.	181	Об'єднання осіб з обмеженими можливостями: принципи та етапи створення
Равлик І. О.	189	Трансформація суті парламентських виборів у контексті проблеми інкорпорації політичної еліти (1998–2007 рр.)

РЕЦЕНЗІЇ

Жерноклєсєв О. С.	197	Український погляд на геополітику міждержавних і міжнаціональних взаємин у дуалістичній імперії
Монолатій І. С.	199	Націоналістичне кредо: німецький випадок та українські паралелі
Долганов П. С.	204	Економічний ракурс українського націоналізму першої половини ХХ століття: сучасна рецепція
Відомості про авторів	209	
Вимоги до оформлення статей	211	

- інтеграційної ролі релігії в умовах модернізації українського суспільства. Монографія / І.І. Ломака. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. – 196 с.
9. Новиков М.П. Тупики православного модернізму: (Критический анализ богословия XX века) / М.П. Новиков. – М. : Политиздат, 1979. – 167 с.
 10. Подберезский И. Фундаментализм и постмодернизм. / И. Подберезкий. – Режим доступу: // <http://www.baptist.org.ru>
 11. Політична модернізація. Політологія : Навч. посібн. – К. : Либідь, 1998. – 500 с.
 12. Рормозер Г. Ситуация христианства в эпоху «постмодерна» глазами христианского публициста / Г. Рормозер // Вопросы философии. – 1991. – № 5. – С. 75 – 86.
 13. Теология смерти (Очерки протестантского модернізму). – М. : Политиздат, 1991. – 256 с.
 14. Llobera J. R. The God of Modernity. The Development of Nationalism in Western Europe / Josep R. Llobera. – Oxford : Berg, 1996. – 229 p.

УДК: 323.2:342.537.91

Кузьма Т. М.

ІНСТИТУТ ІМПІЧМЕНТУ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

У статті аналізуються теоретичні та політико-правові механізми реалізації процедури імпічменту глави держави. На основі узагальнення зарубіжного досвіду визначаються шляхи вдосконалення інституту імпічменту Президента України.

Kuzma T. Institute impeachment: political and legal analysis.

This article analyzes the theoretical and politically legal mechanisms of impeachment of the head of the state. The ways of improvement of the impeachment institute of the President of Ukraine are defined on the basis of foreign experience.

Актуальність даної теми полягає в особливому правовому статусі Президента України, який є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення узгодженого функціонування і взаємодії органів державної влади, а також реалізації повноважень суверенної державної влади на всій території України. З цією метою Президент України наділяється відповідними конституційними повноваженнями, здійснення яких є його прерогативою. Глава держави володіє особливим конституційним статусом: особистість його є недоторканною. Конституція закріплює і інші правові засоби, які забезпечують вільне і відповідальне здійснення Президентом України належних йому конституційних повноважень і безперервність функціонування інституту глави держави.

Інтерес до вивчення зазначеного інституту зумовлюється активізацією в останні роки спроб застосування процедури імпічменту щодо глав низки держав, що свідчить про теоретичну та практичну актуальність феномену імпічменту.

Інститут усунення з посади (поста) глави держави в Україні є елементом системи „стримування і противаг” і сприяє забезпеченню режиму розділення гілок влади в державі. А постійний пошук найбільш ефективних засобів захисту стабільності конституційного ладу посилює виняткову важливість виконання

завдання зі створення ефективного правового механізму захисту Конституції, особливе місце в якому посідає конституційна відповідальність.

Юридично правильно вибудована процедура усунення Президента України з посади – це одна з гарантій дотримання принципу конституційності і принципу законності в такому важливому аспекті як передача влади. Необхідно зазначити, що процес усунення з посади Президента України забезпечений складним механізмом реалізації, що зумовлює труднощі його втілення в суспільну практику.

Метою дослідження є аналіз нормативно-правової бази, яка регламентує порядок усунення з посади Президента України, а також характеристика в теоретичному та політико-правовому аспектах сутності та змісту інституту імпідменту главі держави.

Основою наукової розвідки є нормативно-правові акти, що регулюють правовий статус Президента України і, зокрема, питання, котрі пов'язані з усуненням його з посади, а саме: Конституція України [3], яка визначає основні положення процедури усунення з посади Президента України; Закон України „Про Конституційний Суд України” [10], Закон України „Про вибори Президента України” [9], Регламент Верховної Ради України [11], Кримінальний кодекс України [6], Кримінально-процесуальний кодекс України [7] та інші.

Інститут імпідменту вже давно став об'єктом прискіпливої уваги науковців. Аналізуються як його політико-правова природа та призначення у функціонуванні державного механізму, так і підстави та процедура усунення з посади унаслідок процедури імпідменту.

Стовсво першого аспекту, то „імпідмент трактується як спеціальна процедура звинувачення за рішенням парламенту вищих посадових осіб держави в разі порушення ними законів даної країни, як особливий порядок судочинства у справах про злочини, здійснені вищими службовими особами, як процедура притягнення до суду парламентом вищих посадових осіб держави. Інколи імпідмент трактують як парламентську процедуру, пов'язану з позбавленням президента недоторканності у зв'язку зі здійсненням ним певного злочину. На думку прихильників цього підходу до визначення імпідменту, позбавлення президента недоторканності (імунітету від переслідування за скоєння кримінального злочину) супроводжується усуненням його з посади (поста). Імпідмент можна тлумачити і як одну з форм конституційної відповідальності” [14, с. 17]. Дійсно, у літературі можна зустрітися із подібною варіативністю з точки зору сутності інституту імпідменту. Натомість, не зважаючи на такий плюралізм поглядів, все ж таки справжнє функціональне призначення цього конституційно-правового інституту залишається, на наше переконання, з'ясовним не в повній мірі.

Насамперед варто зауважити, що правовий статус глави держави, регламентований установленою в країні формою правління, - явище багатогранне. Втім активізація в останні роки процедури імпідменту президентів низки держав поживила інтерес до одного з елементів правового статусу – порядку і меж відповідальності глави держави, оскільки це питання перейшло з суто теоретичної у практичну площину. Перш ніж перейти до розгляду по суті, слід уточнити, що в принципі мова може йти про один з двох видів відповідальності глави держави – політичну (відповідальність за здійснювану ним політику, не пов'язану з вчиненням будь-яких правопорушень) або юридичну (відповідальність за вчинення конкретних правопорушень).

Законодавство більшості країн, як з республіканською, так і монархічною формою правління, закріплює загальний принцип невідповідальності глави

держави. Проте зміст цього принципу і межі невідповідальності монарха або президента мають істотні відмінності.

Невідповідальність монарха практично безмежна, і тут правильніше було б застосувати термін „недоторканість”. При визначенні правового статусу необмежених правителів у європейських країнах досі використовується та конституційна формула, яка застосовувалася впродовж століть – „особа монарха є недоторканною, і він не підлягає відповідальності”. Приміром: „Особа Короля недоторканна, і він не підлягає відповідальності” (ст. 56 Конституції Іспанії); „Особа Короля недоторканна, його міністри відповідальні” (ст. 63 Конституції Бельгії); „Король не може бути притягнутий до відповідальності за свої дії” (§ 7 „Форми правління” Швеції) тощо [4]. Іншими словами, монарх не несе ні політичної, ні юридичної відповідальності за свої дії. Політичну відповідальність за нього нестинуть міністри, які, відповідно до правила контрасигнатури, скріплюють своїм підписом будь-який акт, видаваний монархом.

На відміну від останнього, невідповідальність президента має межі. І це цілком зрозуміло. Особа президента, яка не є священною, наділяється лише певним імунітетом унаслідок займаної посади. Загальний принцип невідповідальності президента стосується, головним чином, лише його політичного аспекту.

Світовій практиці відомі, хоч і вкрай рідко, виключення із загальноприйнятого правила політичної невідповідальності глави держави. Принаймні, стосовно двох президентів – австрійського та словацького – законодавством цих держав передбачена така форма їх політичної відповідальності, як відклик. Зауважимо, що наведений приклад демонструє різні механізми дострокового усунення глави держави з посади з політичних мотивів – народним голосуванням (референдумом) і парламентом [15, с. 49].

Навряд чи можна однозначно, негативно або позитивно, оцінювати інститут відкликання президента як форму його політичної відповідальності. З одного боку, він дає можливість громадянам безпосередньо або через своїх представників у парламенті позбавлятися від очільників, які в силу некомпетентності або безвідповідальності проводять суперечливу інтересам народу політику. З іншого боку, президент постійно знаходиться в стані загрози політичного шантажу відкликанням, а тому не може вільно, без урахування фактору парламенту, здійснювати свої повноваження, і цілком ймовірно, що він надасть перевагу не вдаватися навіть до необхідних для країни, але не популярних в парламентських колах заходів. Політична невідповідальність, як прояв імунітету вищої посадової особи держави, служить певною гарантією його незалежності у здійсненні його повноважень, захистом від тиску з боку будь-яких політичних сил.

Проте невідповідальність президента як глави держави, на відміну від монарха, не безмежна і не має нічого спільного з недоторканністю. Президенту простими політичними помилками, але не прощаються протиправні діяння: політична невідповідальність не виключає можливості притягнення його до юридичної відповідальності за конкретні правопорушення. Процедура притягнення президента до відповідальності, іменована найчастіше „імпичмент”, отримала значне поширення у світі.

Підстави та порядок притягнення президента до відповідальності передбачені Конституцією та чинним законодавством конкретної країни і відрізняються своєрідністю. Проте, незважаючи на наявні відмінності, в них витримано єдиний концептуальний підхід – президент, в силу особливого посадового становища, не може притягуватися до відповідальності на загальних з іншими громадянами

підставах. У зв'язку з цим, поділ відповідальності президента на політичну і юридичну видається значною мірою умовним – і підстави, і процедура, і наслідки притягнення глави держави до відповідальності за скоєні правопорушення мають головним чином політичне, а не юридичне забарвлення [8].

Насамперед, слід мати на увазі, що коло правопорушень, за вчинення яких можливо притягти президента до відповідальності, вкрай вузький і обмежується, як правило, особливо тяжкими злочинами. Конституції по-різному визначають види правопорушень за вчинення яких президент може бути притягнений до відповідальності в порядку імпичменту. Іноді такі правопорушення обмежуються тільки державною зрадою (Казахстан, Франція, Чехія). Нерідко поряд з державною зрадою зазначається також „інший тяжкий злочин” (Україна, Білорусь, Росія). Чи не найширшим є коло підстав для імпичменту президента США – він може бути усунений з посади після засудження в порядку імпичменту за державну зраду, хабарництво або інші тяжкі злочини і місдмінори (п. 4 ст. II Конституції США 1787 р.) [14, с. 21].

Варто зазначити, що поняття „державна зрада” в кожній країні має чітко визначене, конкретне значення, що передбачає кримінальне покарання винної в її здійсненні особи. Втім стосовно президентів нерідко діє дещо інша, нечітка інтерпретація, яка припускає скоріше політико-правову, ніж власне кримінально-правову відповідальність президента за державну зраду.

Іншими словами, державну зраду як підставу притягнення президента до відповідальності слід розглядати саме в широкому політичному, а не суто правовому аспекті, як вчинення дій, що суперечать вищим інтересам країни. У всякому разі, відсутність чітких законодавчих формулювань залишає парламенту можливість давати саме політичну оцінку діям президента. Відсутність достатньої практики залучення президентів до імпичменту, мабуть, є однією з причин невизначеності цього інституту і різноманітності його інтерпретацій. Обмежене тлумачення державної зради призводить до того, що відносно вищих посадових осіб практика порушення справ за цією підставою фактично відсутня, а щодо „звичайних” громадян є лише поодинокі випадки.

Невизначеність дефініцій неминуче призводить до неоднозначності їх інтерпретацій. Приміром, поширеною серед американських юристів є думка, що підставою для звинувачення президента можуть бути не тільки кримінально карні діяння, але і будь-які інші вчинки президента, які не містять у собі складу злочину, але не сумісні з високою посадою глави держави, завдають значної шкоди державним інтересам, підривають довіру до уряду і т.п. (скажімо, однією з передумов порушення питання про притягнення до відповідальності президента США Б. Клінтона стали скандальні викриття його приватного життя) [1, с. 55].

Ще одним аргументом на користь твердження про те, що відповідальність глави держави за скоєні протиправні дії можна вважати скоріше політико-правовою, ніж у класичному вигляді правовою, служить також і той факт, що президент, на відміну від інших громадян, не підсудний звичайному суду. Притягнення президента до відповідальності – це перш за все парламентська процедура, яка зводиться або до остаточного осуду президента, або до позбавлення його імунітету. З огляду на це, парламентська підсудність президента може бути або повною, або частковою, що залежить від ролі парламенту в процедурі імпичменту – вирішує він питання про винність президента чи тільки про наявність підстав для притягнення його до відповідальності, а судить президента інший орган.

Загальним результатом визнання президента винним у скоєнні інкримінованих йому протиправних діянь, незалежно від того, хто приймає рішення – парламент або відповідний судовий орган, – є відмова президента від посади. Його відмова від посади за скоєний злочин, як правило, не означає втрату ним імунітету (так, наприклад, у відповідності з законодавством Чехії кримінальне переслідування за злочини, вчинені президентом у час виконання ним посадових обов'язків, виключається назавжди; не передбачено притягнення до кримінальної відповідальності за злочини, що з'явилися підставою для відмови від посади, також президентів Франції і ФРН) [13, с. 32].

Усунення президента з посади в порядку імпичменту тягне за собою, як правило, і законодавчу заборону на заняття ним у подальшому відповідальної посади в державних органах країни (скажімо, засудження американського президента внаслідок імпичменту крім відсторонення від посади означає і „позбавлення права займати і виконувати будь-яку почесну, відповідальну або таку, яка приносить дохід посаду на службі Сполучених Штатів” (п. 1 ст. 3 Конституції) [1, с. 54].

Таким чином, засудження президента за вчинення злочину за загальним принципом тягне за собою не кримінальне покарання, а міру суто політичного характеру – відсторонення від посади.

Досить рідко усунення президента з посади в порядку імпичменту тягне за собою втрату ним імунітету, і, відповідно, дає можливість притягнення до кримінальної відповідальності за скоєні злочини на загальних підставах (зокрема, США, Мексика). Спостерігається свого роду форма подвійної відповідальності за одне і те саме діяння, що, в принципі, не допускається законодавством більшості країн. Втім, як вже було зазначено вище, імпичмент зумовлює лише політико-правову, а не кримінально-правову відповідальність.

Конституції деяких держав передбачають можливість притягнення президента до відповідальності у формі дострокового припинення повноважень без будь-яких правопорушень з його боку за результатами загальнонаціонального референдуму. Втім цей метод дострокового припинення повноважень президента не набув поширення. Одна з причин цього полягає в тому, що в системі „струмувань і противаг” імпичмент розглядається як парламентська противага президенту, особливо право останнього розпустити парламент, тоді як можливість використання парламентом референдуму з метою дострокового припинення повноважень президента може бути засобом невинного тиску на нього, протиставлення референдуму загальним виборам президента, дестабілізації політичного становища в країні. В. Шаповал у зв'язку з цим зазначає, що „навіть у тих країнах, де згадуваний референдум передбачений в основному законі, він залишився поза державною практикою. Причиною цього є його „радикальність”, яка не тільки уможливило протиставлення референдуму іншій основній формі безпосередньої демократії – прямим виборам, а й може спричинити дестабілізацію політичної системи суспільства, а також негативні наслідки загалом для соціуму” [8].

Все вищесказане дозволяє зробити висновок про те, що законодавство зарубіжних країн, незважаючи на різноманітність підходів до питання про межі невідповідальності і порядок притягнення до відповідальності глав держав, у цілому слідує єдиній концепції – глава держави повинен користуватися імунітетом, що дозволяє йому вільно і в повній мірі здійснювати належні йому повноваження і протистояти тиску різних політичних груп, керуючись у своїй діяльності загальнодержавними інтересами. Однак імунітет не означає безмежної невідповідальності президента – за свої дії він несе державно-правову відповідальність, у виняткових випадках пов'язану з кримінально-правовою.

Які ж уроки можемо взяти ми для себе із досвіду зарубіжних країн? По-перше, як ми переконалися, процес імпичменту, доведений до логічного завершення, – випадок у світовій практиці досить рідкісний. Президентів вбивають або скидають внаслідок військових переворотів значно частіше, ніж законно відсилають у відставку. Ідеться про надзвичайно педантичний за своїм характером захід, а тому схема його проведення, безумовно, має бути складною, проте здійсненою. У нашому випадку це майже неможливо. І другий момент: технологія розгляду суті справи й винесення рішення формулюється в конституціях так, щоб дотриматися максимальної об'єктивності. Хоча б із процедурної точки зору.

Українська модель усунення від влади значно громіздкіша. А підхід – видається бодай трохи упередженим. Чинна редакція Конституції передбачила таку схему:

- не менш як 226 народних депутатів ініціюють питання про відсторонення президента;
- парламент створює спеціальну слідчу комісію, до якої входять спеціальний прокурор і спеціальні слідчі;
- висновки і пропозиції комісії розглядаються на засіданні Верховної Ради України;
- якщо висновки обгрунтовані, не менш як 300 народних депутатів ухвалюють рішення про обвинувачення президента;
- Конституційний суд України виносить висновок про відповідність процедури розслідування вимогам Основного Закону;
- Верховний Суд України підтверджує наявність у діях обвинувачуваного державної зради чи іншого злочину;
- не менш як 338 парламентарів ухвалюють відсторонити главу держави від влади [3, с. 68].

Процедура, на думку багатьох, невинувато складна. Одна вада її не тільки в цьому. Одна й та сама структура ініціює питання про імпичмент, проводить слідство, висуває обвинувачення і виносить вирок. Роль двох шанованих судів обмежується наданням висновків. До того ж, ще однією причиною неможливості усунути Президента України із займаної посади є надмірне розширення кола учасників процедури імпичменту. Крім народних депутатів, як членів Верховної Ради України та її спеціальної тимчасової слідчої комісії, до нього належать ще „спеціальний прокурор і спеціальні слідчі”, статус яких не визначено ні в Конституції, ні в законі, а також Конституційний Суд України і Верховний Суд України, кожен з яких з тих чи інших причин (у тому числі й через симпатії суддів до глави держави) зможе звести нанівець усю процедуру імпичменту.

Численні незалежні й авторитетні експерти з-за кордону висловлювали сподівання, що в ході конституційної реформи українські парламентарі винайдуть менш складну й більш демократичну схему відправки президента у відставку. Її винайшли. Відповідно до неї, зокрема, пропонувалося, щоб: Верховний Суд України не надавав висновки парламентові, а ухвалював рішення про імпичмент шляхом таємного голосування на пленумі Верховного Суду України; парламент підтверджував це рішення не 3/4, а 2/3 конституційного складу; у разі дострокового припинення повноважень глави держави його функції брав на себе не прем'єр-міністр чи голова Верховної Ради, а голова Конституційного Суду України – постать більш незалежна, а також розширити коло правових підстав – передусім щодо навмисного порушення Президентом Конституції України [13, с. 28].

Втім, як бачимо, все залишилося на своїх місцях і ми переконані, що українське суспільство ще не один раз буде свідком сумнівних погроз усунення

президента з поста, поки не зуміє трансформувати механізм імпічменту зі спроби політичної спекуляції в інструмент повноважного демократичного контролю, тим самим збільшуючи потенційну можливість нормального безконфліктного розвитку державних процесів, і обов'язково слугуватиме важливим стримувальним чинником стосовно самого глави держави, примушуватиме його рахуватися з парламентом і Конституцією України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойцова Л.В. Імпічмент Президента США У. Клінтона / Л.В. Бойцова, М. Б. Цаликова // Правоведение. – 2004. – № 5. – С. 54–58.
2. Гетьманчук О. За два кроки від імпічменту / О. Гетьманчук // Дзеркало тижня. – 2004. – № 50 (475). – С. 37 - 41.
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28.06.1996. – К. : Юрінком, 1996. – 98 с.
4. Конституции зарубежных государств: Учебное пособие / Сост. В. В. Маклаков. – 3-е изд., перераб., доп. – М. : Наука, 2001. – 328 с.
5. Кресіна І.О. Інститут імпічменту: порівняльний політико-правовий аналіз / І.О. Кресіна, А.А. Коваленко, С.В. Балан. – К. : Юрид. думка, 2004. – 173 с.
6. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України (далі – ВВРУ). – 2001. – № 25–26. – С. 131.
7. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. // ВВРУ. – 1961. – № 2. – С. 15.
8. Малкіна Г. Політична відповідальність глави держави. – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php>
9. Про вибори Президента України: Закон України від 5.03.1999 р. // ВВРУ. – 1999. – № 14. – С. 81.
10. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р. // ВВРУ. – 1996. – № 49. – С. 272.
11. Про регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. // ВВРУ. – 2010, № 14–15, № 16–17. – С. 133.
12. Про судоустрій України: Закон України від 7.02.2002 р. // ВВРУ. – 2002. – № 27–28. – С. 180.
13. Рахманін С. Імпічмент: мифы и реальности / С. Рахманін // Зеркало недели. – 2006. – № 28 (607). – С. 28–32.
14. Онищук Н. Імпічмент с правовым лицом / Н. Онищук // Зеркало недели. – 2002. – № 38 (413). – С. 16–21.
15. Статкявичюс М. Перспективи розвитку інститута імпічмента в сучасному демократическому государстве / М. Статкявичюс // Правоведение. – 2004. – № 5. – С. 49–53.

УДК: 321.15

Климончук В.Й.

СВОБОДА СЛОВА В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМА СУСПІЛЬНОГО ІДЕАЛУ

У статті аналізуються актуальні проблеми що постають перед українським суспільством крізь призму розуміння свободи слова в Україні і проблемі суспільного ідеалу. Автор намагається розкрити тісний взаємозв'язок політичної свободи і відповідальності.

Наукове видання

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 4

Підписано до друку 22.11.2010 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 17,5. Замовлення № 87/1. Наклад 300.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

П – 16 Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 4. – 211 с.